

GINTARĖ BERNOTIENĖ
GITANA VANAGAITĖ

Apie literatūros ir gyvenimo būsenas

Pokalbis su Jūrate Sprindyte

Literatūrologė, Lietuvos mokslų akademijos tikroji narė, Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto vyriausioji mokslo darbuotoja habilituota daktarė Jūratė Sprindytė šįmet pasitiko gražų jubiliejų. Ji yra eseistinės kritikos rinkinio *Kritikos akvarelės* (1980), monografijų *Lyrizmas šiuolaikinėje lietuvių prozoje: stiliaus aspektas* (1989), *Lietuvių apysaka* (1996), *Prozos būsenos, 1988–2005* (2006) autorė. Sudarė antologiją *Novelės metai* (1989), po Alberto Zalatoriaus mirties parengė jo nebaigtą monografiją apie Vincą Krėvę, kartu su Janina Žėkaite parengė Vytauto Kubiliaus *Dienoraščius*. Parašė apie šimtą mokslo ir literatūros kritikos straipsnių. Apdovanota Ordino *Už nuopelnus Lietuvai* Riterio kryžiumi (2012). Su Jūrate Sprindyte kalbamės apie tai, kas jai buvo svarbu gyvenime ir literatūroje, apie būsenas, anot vieno jos knygos pavadinimo, ir apie dialoginį buvimą literatūros mokslo ir kritikos lauke.

Pasak Dante'ės Alighieri Dieviškosios komedijos eilutės „Gyvenimo nuėjęs pusę kelio“, jau galima gręžtis į praeitį ir bandyti suvokti, į kokias reikšmines struktūras ji gali būti suvesta. Tiesa, pats Dante'ė, tęsdamas mintį apie gyvenimo pusiaukelę, pabrėžia, kad jis atsidūrė miško tankmėje, nes tiesiog pasiklydo: „Pametęs tiesų pėdsaką takelio.“ Kaip Jūs pati matote savąjį gyvenimo kelią, jo vingius, ar teko išgyventi pasimetimo jausmą? O gal visuomet jautėtės einanti savuoju keliu?

Jūratė Sprindytė: Krizių ir pasimetimo visiems pasitaiko, o sovietmetis, jei nerūpėjo karjera, tikrai nebuvo palankus metas sklandžiai „eiti savo keliu“. Trečiame kurse norėjau mesti lituanistikos studijas, nes netenkino dėstymo lygis universitete, ypač literatūros. Pirmieji du kursai buvo kur kas naudingesni – mokėmės lotynų kalbos, senąją literatūrą guviai dėstė Albinas Jovaišas, o dialektinį

materializmą – Eugenijus Meškauskas. Tai buvo filosofijos, o ne marksizmo studijos, dėstytojas mokė ne kalti, ne referuoti atmintinai, o suprasti ir kelti problemas. Gavęs egzamino klausimą, turėjai suformuluoti problemą. Su kurso drauge Daina Pranckietyte, pasistačiusios butelį vermuto, visą naktį formulavome problemas ir ryte per kelias minutes gavome penketus (dešimtukus). Atėjus nepriklausomybei, apėmė panika, kad neįveiksiu naujų metodologijų, kad neišmanau egzodo literatūros ir kritikos, kad reikia aprėpti galybę naujos teorinės ir praktinės medžiagos (o universitete privalomai mokiausi politinės ekonomikos ir mokslinio komunizmo). Vėliau į nevirtį ėmė varyti (ir tebevaro) direktyvinis mokslo administravimas, kas keleri metai besikartojantys grasinimai uždaryti (panaikinti, prijungti, sumažinti) Lietuvių literatūros ir tautosakos institutą. Daug jėgų atėmė asmeninis blaškymasis tarp literatūrologijos ir kritikos. Iš prigimties būdama labiau kritikė, duoną valgiau iš tikro ar tariamo mokslo.

Esate gimusi ir augusi Vilniuje. Ar Vilniaus kraštovaizdis darė įtaką Jūsų galvojimui apie literatūrą? Jūsų tapatybės supratimui?

JS: Senamiestis man kaip namai, siaura Universiteto gatvė vaikščiojau lyg savo buto koridoriumi. Pro balkoną kasdien mačiau kelių bažnyčių bokštus, žiūrėjau, kaip buvo filmuojamas Arūno Žebriūno filmas „Seklio Kalio nuotyčiai“. Kai buvo ištikusį dvasinę krizę, kad ir kaip keista, gelbėjo ne artimieji, ne psichologai, o būtent Vilnius. Su draugais landžiojome po uždarus kiemus ir griuvėsius, applanėme visas neveikiančias bažnyčias, išmaišėme priemiesčius – Markučius, Vilkpėdę, slampinėdavome po Užupį, kone kasdien kulniuodavau palei Vilnelę, jos srovė skalavo ilgas vandenžoles, kurias vadinau krokodilais. Šiomet kurso draugas Skirmantas Valentas tai prisiminė kone po pusšimčio metų ir pasveikino su gimtadieniu: „Žali krokodiliukai Vilnelėje, kuriuos kažkada parodei, visada lieka jauni!“ Gimtasis miestas mane formavo, pasaulėvaizdyje įsirėžė gili vertikalė, atsirado stiprus istorijos pajautimas, išsąknyjimas pro betoną. Tapatybei šis poveikis buvo milžiniškas. Šimtmečiais sluoksniavęsi miesto klodai privertė įsisąmoninti, kad jo civilizacinį ir kultūrinį masyvą formavo *Kiti*. Tai kardinaliai perlaūžė egocentrizmą, jaunystei būdingą saviraišką nukreipė link pareigos ir tarnystės. Galvojimui apie literatūrą Vilniaus aura ir topografija reiškė turbūt mažiau. Mano miestas ne megapolis, žalias ir jaukus. Ilgėjausi daugiau urbanistinės prozos.

Baigusi lituanistikos studijas Vilniaus universitete pradėjote dirbti Lietuvių literatūros ir tautosakos institute, įsikūrusiame Vileišių rūmuose. Šis statinys visuomet reprezentavo įsipareigojimą kultūrai. Ar, pasirinkusi lituanistiką, jautėtės atliekanti misiją? Ar tai buvo saviraiška, įsiklausymas į savo polinkius, ar dar kas nors? Kaip Jums atrodo, kaip ir kodėl keitėsi lituanistikos vieta ir statusas mūsų kultūroje?

JS: Vengiu pompastiškų žodžių: misija, pašaukimas, įsipareigojimas. Polinkiai nulėmė, kad atsidūriau institute, kuriame būta visokių periodų ir įvairių darbų, mėgstamų ir nekenčiamų, bet labiausiai veikė ir atmintyje išliko lituanistikai besąlygiškai atsidavę žmonės, darbštūs ir nesiliovę tikėti, kad net priespaudos metais galima daug nuveikti savo kultūrai. Iš jų daug išmokau ir aš, ir vėliau čia ėmę dirbti mano amžininkai. Vytautas Vanagas, Albertas Zalatorius, Regina Mikšytė, Leonas Gineitis, Janina Žėkaitė, Jonas Lankutis, Norbertas Vėlius ir daugelis kitų tiesiog kasdien tyliai nešė žiedadulkes į instituto avilį. Jie taip ir formuluodavo: reikia ramiai dirbti ir nesiškoti su politinio turinio dalykais. Vytautas Kubilius dienoraštyje pasakė dar ultimatyviau: tai bailumo ir konformizmo argumentai, bet maksimalizmas veda tik į pražūtį. Sovietmečiu lituanistika buvo stiprus gynybinis pylimas, atstojo tautinę politiką ir vykdė tradicijų tęstinumą. Dabar viešumoje yra atsiradusių daugybinės veiklos formų, padengiančių dalį anksčiau tik lituanistikai priklausiusios paskirties. Šiaip ar taip, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas lieka pasaulio „bamba“, kur lituanistikai yra šansų plėtotis. Vien mūsų Leidybos centras išleidžia po keliasdešimt knygų per metus. Nesvarbu, kad hierarchijos perskirstytos, statusas nureikšmintas, propaguojama tarptautiškumo, globalios problematikos būtinybė. Visada galima subalansuoti tyrimų pobūdį ir dinamiškai atliepti laiko dvasią.

Augote, brendote, baigėte mokslus sovietmečiu. Kaip matote šią epochą iš šių dienų perspektyvos? 2013 m. kalbinama Loretos Jakonytės esate išsamiai ir atvirai papasakojusi apie to laiko savo ir šeimos išgyvenimus, kultūra gyvenusių draugų ratą. O ką akcentuotumėte dabar, reaguodama į šiuolaikinius tyrimus, viešąjį diskursą?

JS: Sovietmetis mano kartai teko kaip laikas, kai augome, mokėmės, pažinojome, mylėjome, – kito nebuvo duota. Iš aukšto žvelgiantys į tą metą, į jo eilinius ir sistemos aukas – įgykite daugiau tolerancijos! Jūs tada negyvenote – nežinojote, kaip patys būtumėte elgęsi išbandymų, kryžkelių situacijose. Esu bet kokio griovimo ar smerkimo priešininkė. Reikia sakyti tiesą, bet blaiviai ir supratingai.

Analizuoti, bet neišbraukti (tą stengėmės daryti institute rašydami knygą *Sovietmečio lietuvių literatūra: Reiškiniai ir sąvokos*, 2019). Palikime ramybėje paminklus ir kitus atminimo ženklus, juk tai istorijos simboliniai pavidalai. Naikinti imasi sąmoningumo stokoiantys barbarai.

Gimėte dviejų filologų – mokytojos liuanistės Veronikos Gipiškytės–Sprindienės ir literatūros dėstytojo, rašytojo Adolfo Sprindžio – šeimoje, tėvų namuose disputų apie literatūrą klausydavotės dar „iš po stalo“, girdėjote ne vieną užkulisinę literatūry gyvenimo istoriją, nesyk matėte ir praktiškus bandymus padėti jiems sunkiais gyvenimo momentais. Kita vertus, pasakojate, kad, būdama dar vaikas, šeimą palietusių šiurpių stalinmečio istorijų nežinojote, apie jas tėvai prie vaikų neprasitardavo. Kaip dabar jums atrodo ta įtampa, jos determinuoti dvilypumas bei prisitaikymo būtinybė, teikę, kaip sakote, vienintelę galimybę išlikti? Apskritai, kokį santykį su pasauliu ir vertybėmis formavo šeima? Kaip jus veikė, kam įpareigojo tėvo gyvenimo istorija? Ar būdama maža jį suvokėte kaip rašytoją, literatūros mokslininką ar tik kaip savo tėtį?

JS: Niekada neabejojau, kad kaip tik šeima formuoja fundamentalų santykį su pasauliu ir vertybėmis. Iš tiesų nuo mažens gyvavau filologinėje terpėje. Pasiitaiko, kad aplinka nenulemia profesijos, tačiau man buvo atvirkščiai – neįsivaizdavau gyvenimo be literatūros. Rijau knygas, godžiai klausiausi grįžusio iš Rašytojų sąjungos ar universiteto katedros tėvo pasakojimų, sėdėjau šalia mamai taisant mokinių sąsiuvinius ir kartu galvojau rašinių temas. Man tai buvo tiesiog labai įdomu, sava, įprasta. Į mūsų namus užklysdavo kultūros žmonių, rašytojų, dėstytojų, kurie plėtė akiratį. Apie tėvų akistatas su patirtomis sovietinio režimo traumomis sužinojau tik suaugusi, o detales – atgavus nepriklausomybę, po tėvelio netekties 1986 m. Tik tada supratau konfliktų priežastis, nes tėvas, išgelbėjęs mamą („buožės dukrą“) nuo trėmimo, iš dalies sugriovė savo, kaip rašytojo, karjerą ir asmens vientisumą, patyrė KGB spaudimą, dėl to kentėjo, retsykiais sau kerštaudavo. Tėvų karta gyveno užspaudusi baimes ir įtampas, siekė, kad vaikai geriau nieko nežinotų. Tyla buvo jų pasirinkimas. Tėvelį labiau suvokiau kaip rašytoją nei mokslininką, o dar širdingiau – kaip atlapaširdį žveją ir medžiotoją, su kuriuo puiku būti gamtoje, kasdieniškai bičiuliautis. Manau, kad iš jo paveldėjau polinkį į vaizdinį mąstymą. Turbūt ne vien genų kombinacijos, bet ir analogiška šeimos aplinka lėmė, kad dukra jau trečios kartos filologė.

Kaip sovietmečio grimasa, įsiminė nuotrūpa apie tai, kaip, jau dirbdama Lietuvių literatūros ir kalbos institute, gynėtės nuo Juozo Stepšio įkalbinėjimų stoti į Komunistų partiją – esą, tikrai negalite stoti dėl rimtos priežasties – esate egzistencialistė.

JS: Taip, prisimenu karštus netrumpus debatus su Juozu Stepšiu, kuris buvo atsiųstas į institutą stiprinti partinės drausmės po Vytauto Kubiliaus disertacijos nepasisekusios bylos. Kurį laiką teko sėdėti viename kambaryje, tad laiko pokalbiams turėjome į valias. Jis vadovavo knygos *Tarybinė lietuvių literatūros kritika. 1940–1956* rengimui, prie kurio planingai įdarbino ir mudvi su Elena Baliutyte. Man gėda, kad esu įrašyta kaip viena to leidinio sudarytojų. Neįtikėtina grimasa – buvo daromos net oficiozinių straipsnių kupiūros! Tekstus iš laikraščių tekdavo nurašinėti ranka, nes kopijavimo aparatai uždrausti dėl galimo jų panaudojimo antisovietinei propagandai. Knyga pasirodė 1980 metais, o teko užsiimti tokiomis nesąmonėmis. Žinojau, kad į partiją tikrai nestosiu, nors vyresnieji kultūrininkai deklaravo, kad, jei Lietuvai galima kaip nors pasitarnauti, tai tik tapus Komunistų partijos nariu. Argumentą „prieš“ pasirinkau sąžiningai. Egzistencializmas buvo kone vienintelė šiek tiek priinama nemarksistinė filosofinė doktrina sovietmečiu. Labiausiai žavėjo egzistencializmo posūkis į antropologiją ir individą, nes viešumoje propaguojama kolektyvizmo viršenybė buvo iki kaktumo įgriususi. Doktorantūros (tada – aspirantūros) referatą filosofijos egzaminui rašiau tema „Žmogaus esmė ir jo egzistavimas“, kuri suteikė galimybę gilintis į egzistencijos sąvokų reikšmę žmogiškojo gyvenimo ontologijoje. Tai buvo 8-asis XX a. dešimtmetis, brežnevizmo nuobaigos. Man imponavo egzistencialistams būdinga nuostata, kad visuomenė riboja ir standartizuoja asmenybę. Kaip save realizuoti pasaulyje, kuriame esi priverstas vadovautis politizuotais socialiniais standartais, o norėtum gyventi pagal vidines, individualias galias, pats apibrėžti savo buvimą? Egzistenciją suvokiau kaip subjektyvų kitimo, tapsmo, veikimo procesą, tad partijos patikėtiniui deklaruodama tokias pažiūras buvau nuoširdi ir galutinai jį nuvyliau.

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas leidžia tris mokslinius žurnalus. Vienas jų, Colloquia, yra skirtas modernios ir šiuolaikinės literatūros refleksijai. Jūs net devynerius metus buvote šio žurnalo vyriausioji redaktorė. Įdomu paklausti kelių dalykų: pirmiausia, kokius mokslinius ir sklaidos tikslus sau kėlėte tapusi vyriausiąja redaktore, o ir anksčiau, kai jį rengėte drauge su Loreta Jakonyte? O, antra, sparčiai

vystantis technologijoms, kurios keičia mąstymą ir santykį su pasauliu, koks, Jūsų nuomone, yra žurnalo Colloquia vaidmuo humanitarinių mokslų erdvėje?

JS: Žurnalą įsteigėme su Loreta Jakonyte, kad institucija turėtų solidų atsiskaitymo būdą, o kolegos – erdvės mokslo produkcijai publikuoti. Atspirties tašku tapo nuo 1999 m. leidžiamas tęstinis mokslo straipsnių rinkinys (daugiausia konferencijų medžiaga) tuo pačiu pavadinimu – *Colloquia*, kurio pasirodė net 15 numerių. 2006-aisiais įvyko prasminga transformacija į periodinį mokslo žurnalą Nr. 16, leidžiamą dukart per metus poligrafiniu ir elektroniniu būdu. Kad tai nebūtų tik formali straipsnių sancaupa, išsikėlėme gyvybingumo ir įdomumo kriterijų. Man lyg testamentinis priesakas visada skamba rašytojo Juozo Apučio žodžiai: „gyvai prisiliesti prie daikto ar reiškinių“. Siekėme, kad žurnalas skirtųsi nuo panašaus pobūdžio leidinių, todėl šalia mokslo straipsnių įvedėme gana daug kitų rubrikų: diskusijas aktualiais humanistikos klausimais, pokalbius su lietuvių ir užsienio literatūrologais, tekstologines publikacijas ir opesnių klausimų svarstymus skiltyje „Nuomonių domino“ (deja, pastaroji visą laiką vegetavo).

Vienas ambicingiausių tikslų buvo profesionalus monografijų ir kitų mokslo knygų recenzavimas, nes tai gerokai apleista sritis, o analitinių darbų parašoma daug, ir dalis jų lieka ne tik neįvertinti, bet beveik nepastebėti. Idealu laikiau kiekviename numeryje skelbti po keturias akademinės recenzijas, ir tai pavykdavo. Teko girdėti atsiliepiamų, kad publikuotis *Colloquia*’oje yra prestižiška. Straipsniams drauge su redakcine kolegija taikiau gana griežtus kokybės reikalavimus (dvi aklos recenzijos ir kibi redaktorių akis). Dalykiška atranka palaikyti kokybei buvo funkcionalus sprendimas, tai patvirtino mūsų atmestų straipsnių pasirodymai kituose mokslo leidiniuose.

Jau iš pat pradžių atsiradusi galimybė talpinti kiekvieną numerį internete sklaidą intensyvino, o medžiagą juk galima skaityti pasirinktinai. Mūsų mokslo žurnalo vaidmuo humanitarinėje erdvėje, manau, iš principo lieka tas pats – palaikyti mokslinę, kultūrinę idėjų apykaitą, atitikti aukštus akademinis standartus, naujais būdais reflektuoti klasiką ir įvesdinti vertingus šiuolaikinės literatūros reiškinius. Galbūt pakito mokslinės dalies skaitomumo rodikliai, bet nežinau, kaip juos pamatuoti. Technologijų raida pratina prie lengvesnio turinio ir lakoniškesnės raiškos, o mokslo kalba yra sudėtinga, reikalaujanti lėto į(si)gilinimo, tad spėtina, kad žurnalas neskaitomas nuo pirmo iki paskutinio pus-

lapio, o tik su konkrečiais straipsniais rimčiau susipažįsta dirbantys panašiomis temomis literatūrologai ar doktorantai. Kolegos tvirtina, kad kitų rubrikų publikacijos turi neblėstančią paklausą.

Jūsų moksliniai interesai visuomet sukosi apie prozą. Esate parašiusi reikšmingų monografijų apie stilistinę raišką, apysakos raidą, šiuolaikinę prozą. Jose labai svarbus dialoginis santykis su kūriniu, bandymas užčiuopti ir išryškinti esminius prasmės susidarymo ir raiškos būdus. Be to, esate ir įžvalgi visuomenės procesų analitikė, jautri socialinei kūrinio plotmei ir egzistencinėms kolizijoms. Ir šiandien aktyviai dalyvaujate literatūros pasaulyje, daug skaitote ir rašote apie naujausias prozos knygas. Ar besikeičiantis laikas keitė prasminius dialoginius sandus, ar jie liko nepakitę?

JS: Proza turi stipresnes sankabas su gyvenimu, o sąvokos „gyvybė“, „gyvastis“, „natūra“, „pažinimas“, „autentika“ mano egzistencijai visada buvo reikšminės (ne abstrakcijos, ne „teorijos sausa šaka“).

Kai reikėjo rinktis pirmos disertacijos temą, norėjau rašyti apie literatūros meniškumą – tirti jos estetinio sugestyvumo priežastis ir raišką. Tuometinis instituto direktorius Jonas Lankutis diplomatiškai, bet gana įsakmiai nuo meniškumo formuluotės pasirinkimo atkalbėjo. Visų argumentų neprisimenu, tačiau pagrindinis buvo toks: o kaip tą meniškumą pateisinti? Apie 1980-uosius laikai buvo niūroki, ir išimtinai su formos, o ne turinio dalykais susijęs disertacijos objektas nebūtų buvęs toleruojamas. Negalėjai rodyti jokio metodologinio apsisprendimo, nes legitimuotas tebuvo socialistinis realizmas, laimei, vis labiau „be krantų“. Galiausiai pavyko pasiekti kompromisą – pasirinkau tirti lyrizmo reiškinį lietuvių prozoje – ir dargi stiliaus aspektu, tad pavyko įvesti pasaulėjautos, asociatyvios kompozicijos, ritmo, intonacijos ir kitus dėmenis. Stilius – tai būdas, kuriuo tam tikras kūrinys kalba su mumis. Estetinė kūrinio pusė man iki šiol svarbi, tad šiuo požiūriu jūsų įvardintieji „dialoginiai sandai“ liko nepakitę. O šiaip akiratį teko plėsti, į žiūros lauką įsileisti ir naujoviškų literatūros apraiškų, ir susigyventi su jaunesnės kartos netikėtais, net radikaliais ieškojimais. Apmaudu, kad šiuo metu meninė kūrinio pusė nureikšmintą, nes triumfuoja įvykis, istorija, pasakojimas, o tai gali būti pateikta ir visai neįmantria, net primityvia forma. Gebėjimas kažką papasakoti, suregzti istoriją pagimdo krūvas vienadienės lektūros. Ne kiekvienas rašantis jaučia klišių pavojų ar kad semia

iš kultūrinių bendrybių duobės. Simpatizuoju rašytojams, kurie gerai valdo žodį ir neabejingi stiliaus mikrostruktūroms. Rašytojas man prasideda nuo kalbos jausmo.

Šiomet per Kalėdas profesorei, akademikei Vandai Zaborskaitei būtų suėję 100 metų. Jos indėlis į literatūros mokslą yra fundamentalus. Daug kur ji buvo pirmeivė, formavusi kitokį, racionalų santykį su literatūra, stipriai disonavusį su visa sovietmečio literatūrologija. Pavyzdžiui, pirmoji parašė Literatūros mokslo įvadą, reikšminga jos sudaryta antologija Poetika ir literatūros estetika, studija Eilėraščio menas, jau nekalbant apie monografiją Maironis. Kaip manote, ar šių dienų literatūros mokslas gali užmegzti dialogą su Vandos Zaborskaitės galvojiimo būdu, jos gyvenimo ir literatūros samprata?

JS: Vandos Zaborskaitės veikloje patraukliausi buvo du dalykai – konstruktyvumas ir pozityvas, kurių stinga mūsų dabarčiai, pilnai reliatyvizmo. Mes smulkėjame, specializuojamės, matome ir tiriamo aspektus, o ne sistemas, ir nebemokame būti ir mąstyti, profesorės žodžiais, „po visuotinum skliautais“. Mokslininkė buvo tolerantiška, bet ir kieta, žmogus, turintis aiškų vertybių stuburą, stiprius atramos taškus ir veiklos motyvaciją. Mane ypač žavėjo jos sąmoningumo lygmuo ir jautri savimonė – literatūrologės ir žmogaus. Ir dar – absoliutus pasitikėjimas kultūros, žodžio jėga, nes mano karta taip neginčijamai tuo nebesisikliauja. Įdomu, kad profesorė jau nepriklausomybės metu abejo-davo, ar prasminga įvardyti „ano laiko idėjas ano laiko retorika“. Žavus toks autorefleksijos pradai, kai nuolat klausama: o ką tai reiškia dabar? Man regis, kad ir Zaborskaitės, ir Vytauto Kubiliaus, ir Alberto Zalatoriaus (jie visi buvo netiesioginiai mano mokytojai) daugelis idėjų nėra jau tokios „ano laiko“, šie literatūrologai pateikė svarbių nesenstančių įžvalgų ir ištarmių, tik kad šiuolaikinis akademinis jaunimas nebenori matyti, ką prasmingai šios stambiosios ano meto figūros mums paliko. Tarp įvairių laikų ir politinių sistemų vis dėlto būtinos jungtys. Pavyzdys man yra Zaborskaitės samprotavimai apie Motiejaus Valančiaus realistinę politiką. Gana aštria briauna ten pasuktas klausimas apie tam tikrų situacijų inspiruotą kolaboravimą ir nuosaikus tokios laikysenos vertinimas. Kitaip tariant, atsiremami į praeitį, galime rasti tipinių elgsenos modelių, būdingų visiems laikams. Ir į tokias situacijas žvelgti blaiviai, be emocinių šūksnių ir nuoskaudų, kaip tai darė profesorė.

Kultūros, literatūros pasaulyje esate gerai žinoma – įvairių komitetų narė, ekspertė, ilgus metus kuravote doktorantūros studijas LLTI, buvote instituto mokslo tarybos narė. Gyvenime atlikote ir atliekate begalę vaidmenų, esate ne tik prozos, bet ir poezijos smagurė. Ar kada bandėte apibrėžti savoįį santykį su šiais vaidmenimis? Ar atpažįstate save Juozo Tumo-Vaižganto frazėje „Aš, Tumas, stoviu šalia garbinamo Vaižganto“?

JS: Niekada nebandžiau apsibrėžti santykio su jokiais vaidmenimis, visada dariau tai, kas buvo reikalinga institutui, Mokslų akademijai ar Rašytojų sąjungai, šeimai, draugams. Dalyvavimas ekspertinėje veikloje, įvairios komisijos leido panoramiškai matyti mokslo ir kultūros spektrą, bet atėmė energiją ir laiką, kuriuos galėjau skirti rašymui. Nieko nesigailiu. Visi veiksmai yra savaip reikalingi. Ir egzaminuoti doktorantą, ir pakonsultuoti vertėją į užsienio kalbą, ir sodyboje nuskinti obuolius man vienodai svarbu.

Dėkojame už pokalbį.

Parengė

GINTARĖ BERNOTIENĖ
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
gintare.bernotiene@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4706-3987>

GITANA VANAGAITĖ
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
gtnvanagaite@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6985-4413>